

2. Васькович Й. Спадкування за заповітом: проблеми вікового цензу. Й. Васькович. *Право України*. 2008. № 4. С. 121-123.
3. Заїка Ю.О. Спадкове право: навч. пасібник / Ю.О. Заїка, Є.О. Рябоконь. К.: Юрінком Інтер, 2009. 352 с.
4. Заїка Ю.О. Спадкове право в Україні. Становлення і розвиток: монографія / Ю.О. Заїка. К.: КНТ, 2007. 288 с.

Рябошанка Ксенія Валеріївна,

курсант третього курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Резворович Кристина Русланівна,

кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри цивільного права та процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРЕДСТАВНИЦТВО В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ В КОНТЕКСТІ АДВОКАТСЬКОЇ МОНОПОЛІЇ

Стаття 59 Конституції України зазначає, що кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. [1]

Наша держава гарантує забезпечення права на юридичну допомогу. Саме правоохоронна система країни служить гарантом реалізації даного права. Правова допомога виражається у наданні чіткого роз'яснення та вмотивованих консультацій щодо будь-яких юридичних питань, складанні документів правового характеру (таких як: скарги, заяви, довідки тощо), здійсненні представництва в суді, забезпеченні виконання обов'язків згідно чинного законодавства та ін. Також ніхто не може впливати на особу у виборі свого захисника. Форми та методи використання його допомоги також залежать тільки від особи, ніхто не має права маніпулювати її вибором.

Цивільне процесуальне представництво є надійним способом реалізації гарантованого ст. 59 Конституції України права на професійну правничу допомогу зацікавленим на те особам. Загалом суть цивільного процесуального представництва можна визначити як процесуальну діяльність представника або повіреного, спрямовану на захист суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів іншої особи, як сторони або третьої особи, що бере участь у справі, державних і громадських інтересів, а також сприяння суду у всебічному, повному та об'єктивному з'ясуванні обставин справи з метою постановлення законного та обґрунтованого рішення по справі.

Категорію «представництво» розуміють як: 1) цивільно-процесуальний інститут; 2) правовідносини за участю представника; 3) діяльність представника. [2]

Певне уявлення стосовно сутності поняття «представництво у цивільному процесі» все ж таки можна скласти, проаналізувавши положення ст. 58 Цивільного процесуального кодексу України. Так, відповідно до ч. 1 цієї статті, сторона, третя особа, а також особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, може брати участь у судовому процесі особисто (самопредставництво) та (або) через представника. [3]

Інститут представництва сприяє повній та всебічній реалізації особою своїх прав та обов'язків в цивільних правовідносинах, захисту суб'єктивних інтересів, в силу неможливості з огляду різних обставин здійснення такої реалізації самостійно.

Проводячи аналіз чинного законодавства України ми визначили таке коло суб'єктів представництва:

- фізична особа «може брати участь у судовому процесі особисто (самопредставництво) та (або) через представника» (ч. 1 ст. 58 ЦПК України);

- юридична особа (приватного та публічного права на рівних умовах) – «через свого керівника або члена виконавчого органу, уповноваженого діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення (самопредставництво юридичної особи), або через представника» (ч. 3 ст. 58 ЦПК України);

- держава та територіальна громада «через відповідний орган державної влади, орган місцевого самоврядування відповідно до його компетенції» (ч. 4 ст. 58 ЦПК України). Представництво держави та територіальної громади є більш складним та має подвійну природу.

На часі чергова реформа інституту представництва у цивільному процесі.

Думки соціальної спільноти щодо даної «новели» є досить різними та занадто невизначеними. Наприклад, Світлична Г. зазначає, що не можуть виконувати функції представника особи, які не мають цивільної процесуальної правосуб'єктності. Відносна неспроможність осіб бути представниками у цивільному судочинстві, яка встановлена ЦПК України, визначає фактичне обмеження права юридичних осіб та органів влади представляти свої інтереси в інший спосіб, ніж за допомогою адвоката. [4]

Натомість Полуніна О. зауважує, що така монополія на представництво інтересів сторін адвокатом лише підвищить якість захисту прав та інтересів сторін, за рахунок високих професійних знань та якостей адвокатів. [5]

Тому введення «адвокатської монополії» на представництво в суді зовсім не обмежує право громадян на юридичну допомогу, адже тепер у таких спосіб саме держава взяла на себе відповідальність щодо забезпечення надання особі кваліфікованої правової допомоги у відповідних правовідношеннях.

Вказане твердження підтримав в окремій думці і суддя Конституційного суду Вдовіченко С. Він зазначив, що право на правничу допомогу полягає у конституційному обов'язку держави забезпечити кожному (як фізичній, так і юридичній особі) достатньо високий рівень будь-якого з видів правничої допомоги, що надається, зокрема, професійної правничої допомоги адвокатів, які повинні мати необхідний рівень професійної підготовки, керуватися правилами професійної етики, законодавчими вимогами доступу до професії та нести відповідальність за неналежне виконання свого професійного обов'язку. [6]

Підводячи підсумки дослідження особливостей здійснення представництва в цивільному процесі, слід зауважити, що сучасний ЦПК України та судова реформа, яка впроваджується в державі, фактично вводять монополію на представництво сторін адвокатом у судах. З одного боку, це пов'язано із високим рівнем професійних знань. Але разом з тим, така монополія викликає питання обмеження можливостей для особи реалізувати її власне право на судовий захист, залучаючи в якості представника іншу особу, не адвоката. Важливим є продовження реформування інституту представництва в цивільному процесі, враховуючи особливості конституційних положень.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 03.11.2019).
2. Зейкан Я., Игнатенко В. Представництво у цивільному процесі. URL: https://protocol.ua/ru/predstavnitstvo_u_tsivilnomu_protsesi/ (дата звернення: 04.11.2019).
3. Фазекош О. Поступатися адвокатською монополією - це поступатися правами людини. Закон і бізнес. 07.09-13.09.2019. №35. URL: https://zib.com.ua/ua/139062postupatisya_advokatskoju_monopolieyu__ce_postupatisya_prava.html (дата звернення: 03.11.2019 р.).
4. Світлична Г. О. Представництво у цивільному судочинстві: сучасний стан та перспективи вдосконалення правового регулювання. *Вісник Верховного Суду України*. 2012. № 12. С. 38–45.
5. Полуніна О. О. Правнича допомога та представництво в суді виключно адвокатом як новація цивільного процесу. *Новели цивільного процесуального кодексу України* : матер. кругл. столу (Одеса, 26 березня 2018 р.). Одеса: Фенікс, 2018. С. 50-52.

6. Окрема думка судді Конституційного Суду України Вдовіченка С.Л. стосовно Висновку Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/ng01d710-16> (дата звернення: 10.11.19)

Рязанов Валерій Олександрович,

курсант другого курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Круглова Ольга Олександрівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

МЕЖІ ВТРУЧАННЯ ДЕРЖАВИ У СФЕРУ ПРИВАТНИХ ВІДНОСИН

У глобалізаційних процесах сучасного світу увага до людини як до найголовнішої цінності зростає. Будь-яка особа наділяється свободою у вирішенні питань свого власного життя, окрім цього держава зобов'язується забезпечити захист цієї свободи і не втручатися у здійснення цього права особою. Але, безсумнівно, в суспільстві, яке взаємодіє і функціонує на демократичних засадах, неможливо повністю забезпечити кожну приватну особу такою свободою, не встановлюючи межі з боку держави. У цьому випадку органи державної влади наділяються відповідними повноваженнями щодо обмеження права особи на свободу приватного життя та її відносин.

Виникає два антагоністичних явища: повна свобода у сфері приватних відносин і можливість обмеження цієї свободи. Сьогодні тема можливості втручання держави у сферу приватних відносин є об'єктом інтересу та вивчення багатьох вчених, які розглядали зазначену проблему з різних аспектів.

Ключовим для розуміння необхідності різних підходів до правового регулювання відносин приватних фізичних та окремих приватних юридичних осіб та відносин за участю суб'єктів державного господарювання є розуміння та розмежування їх для застосування:

1) поняття приватних (індивідуальних) відносин, які застосовуються в цивільному приватному праві з часів Римського права;

2) ринкових відносин, поняття яких у цивільному праві (так само як і в приватному праві часів Риму) не згадується, коли всі суб'єкти діють в умовах ринку та його закономірностей.

Другим ключовим пунктом є розуміння приватних відносин за участю суб'єктів державного господарювання як економічних ринкових відносин. Ринкові відносини – це відносини і зв'язки, які складаються між продавцями і покупцями в процесі купівлі продажу товарів. Держава також виступає найбільшим продавцем та покупцем товарів на ринку. Ці відносини, оскільки вони є приватними за змістом, підкоряються певній низці економічних законів та суспільних закономірностей, які жодним чином не враховуються в цивільному праві, але підлягають урахуванню у правовому регулюванні відповідних приватних відносин як ринкових за допомогою спеціальних правових інструментів.

Приватні відносини радянського періоду мало імперативний характер, було аспектом державної політики, забезпечувалося партійною владою, що обумовлювалось існуючою формою державно-правового режиму. При цьому стримувалося повне волевиявлення, мало місце проникнення держави у всі сфери приватних відносин. Головним завданням держави забезпечення порядку в країні при мінімальном втручанні в приватне життя громадян.